

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita B. Francisci Xaverii

Torsellini, Orazio

Coloniae Agrippinae, 1610

VIII. Cognitis Iaponum sectis, complures eorum conuertit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42323

nibus ab illo interrogati, impensius etiam, quàm rogabantur, omnia probabant.

CAPVT VIII.

Cognitus Iaponum sectis, complures eorum conuertit.

*Iaponum
secta.*

EX his igitur ille longè accuratius quàm antea Iaponicas religiones disciplinasque cognouit; sectas vigere in Iaponia tum virorum tum feminarum omnino nouem: liberum cuique esse, quàm velit sequi. Itaque euenire ut in iisdem sepe tectis, quot capita tot penè sint disciplinæ; domesticique inter se contendant, suam quisque aliis præferre conantes. Ex hisce sectis nullam de mundi animorumque procreatione quicquam tradere. Nimirum idcirco, quòd nullum horum esse principium consentiant vniuersæ. Inter omnes conuenire, post hanc vitam sedes esse animorum duas, damnatorum vnam, alteram beatorum. Cæterum quale tandem sit beatorum domicilium, cuius imperio animæ detrudantur ad inferos, docere neminem: tantum quasdam decantare fabulas de suarum disciplinarum auctoribus, quorum Xa-

ea & Amida principes numerentur: eos propter aliorum salutem grauissimas ultro subiisse pœnas, maximeque diuturnas. Harum sectarum alias trecenis, quingenis alias præceptis contineri: omnes tamen quinque tantum leges ad salutem necessarias ducere, quibus caueatur; Ne hominem occidant, neu animal vllum occisum comedant, neu fumentur, neu mœchi mendacesque sint, neu vinum bibant. Bonziosverò & Bonzias hoc suscepisse, vt pro populo, qui urbanis curis negotiisque impeditus, eas seruare nequeat leges, ipsi satisfacerent; hac tamen lege, vt eis domicilia, redditus annuos, cæteraque attribueret vitæ subsidia, & scilicet honorem haberet. Quo circa locupletes è populo, ac Dynastæ, vt peccandi licentia fruerentur, conditione accepta, impensè illis quæcunque postularent concessisse, ratos Bonziis deprecantibus haud dubiè vel ab inferiorum pœnis se vindicatum iri. Bonzios porrò ipsos ab omnibus petere eleemosynam, dare nemini. His aliisque rebus eiusmodi comperitis, Xauerius suis Iapones institutis quasi armis oppugnare adortus, sic apud populum cum Bonziis cœpit agere, vt eorum cõmentis certis argumentis rationibusque conuelleret. Præcipuè verò docebat, ex

*Xaca &
Amida Ia
ponũ Dij.*

*Bonziorũ
improbi-
tas & auaritia.*

infe-

inferorum suppliciis Bonziorum deprecatione eximi neminem posse; utique cum Bonziji leges, quas pro aliis seruatu-ros se recepissent, ipsi minimè seruarent. Constabat quippe illos, lapsa iam vetere disciplina, potare vinum, carne clam vel-oci, palam mentiri in recharique. Proinde populus, patefactis Bonziorum dolis, indignari vulgò, & illorum fraude se deceptos, bonisque spoliatos, queri. Et ab ipsis Bonziis demum veritatis confessio expressa est: nisi solertia eos ab inopia vindicaret, enimvero fore sibi pereundum fame. Itaque ex eo Bonziji magna non solum damna, sed etiam dedecora subierunt. Inde Xauerius, comperto ex Iaponum amicorum sermonibus literarumque monumentis, Xacam & Amidam duorum annorum millia expleuisse, Xacam verò octies millies natum, aliaque multa his similia; risu quam relatu digniora; ex templo ineptas fabulas exagitare institit, illos non homines aut Deos, sed Diaboli portenta fuisse demonstrans. Quibus Bonziji, venefici, ceterique diuinæ legis aduersarij prorsus conuicti, cum recederent; gaudebant scilicet Christiani, in suscepta fide ac proposito confirmati: Ethnicis verò qui aderant, perspectis magistrorum erroribus, in suis religionibus

*Fabula
Iaponum
de Xaca
& Amida*

laban

labantes, paulatim ad Christi cultū transferebant se. Ergo indignè ferentes Bonziji, grauitè eos, quòd patrias religiones desererent, accusare: illi contrà respondere, nimirum diuinam legem magis cōsentaneam esse, idque vel ipsis auctoribus, qui Iaponicis obiecta legibus refellere nullo modo sustinerent. Rursus Bonziji obiectare Francisco auctoritatem Sinarum, à quibus religiones petitas Iapones haberent. Nunquam utique Iapones religionem & cærimonias mutatueros, nisi prius Sinæ mutassent. Proinde abiret illuc, inferret Euangelium, Sinis Christi iugum imponeret: illis subactis, tum demum Iaponiam quoque in Christi fidem vltro esse venturam. Cæterum hæ Bonziorum voces nihil admodum Xauerij conatibus obstabant, qui nihilo minùs destinata exsequi studebat. Iapones qui *Iapones A-* dem, qui nihil penitus de Solis, Lunæ, *stronomiæ* stellatum, orbium cælestium, terræ, *ignari.* animorum, cæterarumq; rerum molitione inaudierint, huius vniuersitatis officem & effectorem vulgò nullū agnoscunt. Francisco igitur ostendente, rerum omnium ac nominatim animorum conditorem esse Deum; mirabantur scilicet eiusmodi rerum principium non Iaponibus modò, sed etiam Sinis, vnde ipsi reli-

P

gio-

gionem adsciuisſent, penitus occultum & ignotum fuiſſe. Admiratio eò demùm erupit, vt non magis Xauerium Chriſtiq; religionem ſuſpicerent, quàm Bonzios Iaponicasq; contemnerent ſectas. Hiſce ergo diſputationibus adeò Bonziorum nationem conturbauit Xauerius, vt, qui ante eius aduentum de ſuis legibus inter ſe contenderent, iam, omiſſo hoc certamine, omnes pariter de vna Dei lege loquerentur. Ac multi multa quotidie percontabantur ex Franciſco; vnũne eſſet rerum bonarum malarumq; principium, idq; vtrum bonum an malum? Reſpondenti, vnũ eſſe rerum omnium principium, & ſummè bonum, obijciebant illi Diabolos humani generis hoſtes, quos malos eſſe conſtaret: ſi Deus bonus eſſet, cur res tam pernicioſas procreaſſet? Tum Xauerius illos bonos procreatos à Deo, ſuo vitio malos euaiſſe, atque idcirco apud inferos æternis mactari ſuppliciiis. Et illi deinceps quærere inſtiterũt: Cur Deus homines ab ſe ad ſuum cultum cõditos, à Dæmonibus in fraudem impelli ſineret? Quin humanas mentes ad virtutem propenſas feciſſet potiùs, quàm procliuẽ ad vitium? Ad ea Franciſcus, hominem liberum eſſe naturã; diuinãq; præſidia ad pugnam victoriamq; parata, à modo

Acute Iaponum interrogatio- nes.

velit, habere demonstravit: & simul humanum genus ad honestatem natum, parentum vitio, maloq; cultu deprauatum esse docuit. Tum illi ab hominum culpa in seueritatem Numinis versi, sciscitari cur tandem inferorum carcerem malorum ultimum ædificasset? cur hominum æternis addictorum cruciatibus nulla unquam eum misericordia caperet? Contra Xaverius ostendere, tantam esse Dei maiestatem, tanta eius in homines vel uniuersos vel singulos promerita, vt nullum reperire posset supplicium tantum, quod non homuncioni, cælestis numinis violatori, pro tanto scelere deberetur. Eam tamen esse Dei clementiam, quæ semper aliquid de merita remitteret pœna. Et hæc quidem, aliaque his similia, ingenti assensu audiebantur, vt cuncti facile acquiescerent. Cæterum illa cura eorum animos sollicitabat maximè, quod nec benignus æquus Deus videretur, qui omnium regionum, præterquam Iaponiæ, memor, Iaponibus ante Francisci aduentum nunquam indicasset sese; vtique si quotquot ignotum non coluissent Deum, ad inferorum damnasset supplicia, eodemque fuisset ipsorum maiores, cælesti luce fraudatos, præcipites ferri aique. Ad hæc Franciscus demon-

strare, diuinam legem, mortalium animis
 insitam, legum omnium esse longè anti-
 quissimam. Quippe Iapones etiam ante
 leges ab Sinis petitas, rationis admonitu
 non ignorasse, nefas esse hominem occi-
 dere, furari, peierare, & cætera quæ diui-
 na lex prohiberet. Itaq; si quis tale quid
 piam admisisset, conscientiam, quasi scele-
 ris vindicem, stimulantem cruciari. Id adeo in
 solitario homine explorari licere, qui in
 desertis syluis sine vlla litterarum legum-
 ue humanarum cognitione educatus, ta-
 men diuinarum legum de homicidio, de
 furto, de periurio, rebusq; cæteris, haud
 quaquam foret ignarus. Quod si in bar-
 baris quoq; nationibus cerneretur, quid
 tandem in humanis ac politis futurum
 An non igitur iure multari simplicis, qui
 diuinam legem naturæ insitam violant
 quam si obseruassent, utique eis caelesti
 fuerit obortura lux? Hoc responso cum
 silentium esset eis impositum; paulatim
 salubre Christi iugum accipere ceperunt.
 Ergo duorum mensium spatio civium
 capita baptizata facillè quingenta. Hi flen-
 tes vicem liberum, parentum, necessarium,
 rum, maiorumque suorum, sciscitabantur
 tur identidem de Xauerio, ecqua spes
 qua via foret æternam ab eis miseriam
 depellendi: quibus ille obortis lacry-

*Iapones
 quingenti
 baptizati.*

abnuens suadebat, vt hoc impensius ipsi quibus diuinitus oblata lux salusque esset, Deo grates agerent, & alienæ cladis sensum suæ incolumitatis spe lenirent; quo necessitatem patientia faceret leuiorem. Inde illi ad alia quærenda versi, rogitabant, quæ mundi figura, qui Solis ac siderum cursus; vnde cœlæ stellæ, ventus, fulgura, fulminaque existerent; quæ vis niuem, grandinem, imbres effunderet. Quarum origines rerum Xauerius, haud ignarus Astrologiæ Philosophiæque naturalis, cum expromeret, stupebant scilicet homines ad talia rudes, peregrinum ingenium pariter doctrinamque mirantes. Et harum rerum fama cum peruallisset urbem, ingens etiam Christianæ legi nomen fecit, vt non in publico tantum, sed etiam in priuatis tectis celebraretur. Et ea res haud minus emolumentum dempsit Bonziorum familiis, quam adiecit rei Christianæ plurimorum animis à patria superstitione auersis. Iamque opinio erat, breui multa illorum cœnobîa, compluribus Bonziorum disciplinâ deferentibus, deficientibusque vitæ subsidis, peritura; magno utique rei Christianæ incremento. Quantū porro Bonziorum auctoritas diminuta atque obtrita sit, vel ex eo intelligi licet, quod eorum

studiosissimum quemq; iam non tam vo-
 luntas quàm necessitas in veteri retinebat
 instituto. Dynasta quidam erat, Aman-
 gucij copiosus & opulentus in paucis: is
 vnà cum coniuge impensè & Xauerio &
 Euangelio fauebat. Verùm vtrique pra-
 teriti temporis temeritas ademit in po-
 sterum libertatem. Hi nimirum multa
 Bonziis domicilia ædificata magnis redi-
 tibus instruxerant, Amidam, quem pra-
 cipuè colerent, sibi ad beatitudinem pro-
 pitiaturi. Quocirca negabant commissu-
 ros se, vt collectam per tot annos tantis
 sumptibus Amidæ gratiam commutata
 religio subitò effunderet. Nisi hæc animū
 remorderet cura, aliud consilij esse ca-
 pturos. Bis insipientes, qui & temere er-
 rarint, & hæere in errore quàm emerge-
 re maluerint. Sed quod hi vano veteris
 instituti respectu noluerunt facere, vt spe-
 ctatam Christi fidem sequerentur, id alij
 complures, veritatis luce capti, impensè
 fecerunt. Ergo Bonzij, ludibij damni-
 que impatientes, irâ & inuidiâ furere in
 Christianos; in suis concionibus, eodem
 tempore habitis, multa in Deum impiè
 iactare: multa contumeliosè, quæ in i-
 psos conuenirent, in Franciscum euome-
 re: minaciter Iaponib⁹ denunciare, Iapo-
 niam, simul Christianæ legis iugum acce-
 pisset,

pisset, interituram. Sed eorum contumelia magis ipsis odium, quàm Xauerio contemptum, crearunt. Iapones enim dubij Bonziorum maledicta ex inuidia ac maleuolentia oriri, non solum id ipsum prædicare, sed innoxio etiam fauere cœperunt, inuidorum obtrectatione in laudem fauoremque cedente. Inter hæc Franciscus summa cum cura exquirens, æquam Iapones notitiam habuissent olim Euangelij Christi que, comperit Iaponicarum literarum, siue Iaponum ipso testimonio, Iapones, ante ipsius aduentum, Christi nomen ne fama quidem accepisse. Quæ res strenuum alioquin in Euangelio circumferendo Xaueriũ, haud secus quàm par erat, stimulauit, mirè lætum eò religionis propagandæ causa penetrasse; vt Euangelij sonus in vltimis auditus terris, etiam in vltimis insulis audiretur. Pluribus iam ad Christi ouile congregatis, florebat res Christiana, cum magnum ei vel adiumentum vel decus accessit. Banduensis Academia est in Iaponia & celebritate & nobilitate maximè incluta, vt pote quæ amplius quatuor auditorum millibus frequentatur. Ex hac Academia vnus magna sapientiæ fama ac nomine factus est Christianus, memorabili sanè ratione. Genus est Bonziorum

*Iapones
nullam
Christi &
Euangelij
lucem ac-
ceperant.*

*Academia
Banduen-
sis.*

rum, qui commendationibus dediti, quid
 ipsis futurum sit post vitam, & alia eius-
 modi, meditantur. Ex quibus haud sanè
 paucos sedula commentatio in eam de-
 mum adduxit sententiam, vt in Iaponum
 disciplinis nihil esse censerent opis ad sa-
 lutem animorum. Sic enim ratiocina-
 bantur: nimirum, Oportere vnum o-
 mnium rerum principium reperiri: de eo
 in suis liberis mirum esse silentium, cum
 nulla vsquam de huius vniuersitatis con-
 ditore mentio fiat. Quis igitur ignaros cõ-
 ditoris sui saluos esse posse? Sed cæteris
 inter pudorem metumque hæsitantibus,
 is, quem diximus, ad Christianorum se
 addidit cœtum, salutis cupiditate vere-
 cundiam vincente. Et quidem is in ani-
 mo habuerat aggregare se ad Bonzios:
 verum vt ex Francisci disputationibus
 eorum agnouit errores; suum vtique
 mundi que opificem, quem Christiana
 religio proponeret, colendum ratus, mu-
 tata in diuersum mente, Christo adiun-
 xit sese. Ea res quã Bonziis acerba, tã iu-
 cunda neophytis fuit. Cum enim is in sua
 ciuitate eruditionis primas teneret; e-
 ius auctoritas in vtramque partem vale-
 bat plurimum. Quocirca illo ad baptis-
 mum cæteros suo exemplo incitante, res
 Christiana & dignitate & numero aucte-
 or

ctior cœpit esse. Tantus autem neophy-
 tis ea re ardor iniectus, vt pro se quisque
 cum Ethnicis de religione decertarent; con-
 uictos velut captiuos ad baptismum
 adducerent; suasque inter se pugnas ac
 victorias compararent. Qua ex re Fran-
 ciscus eam percipiebat animo volupta-
 tem, que omnem laborum ærumnarum-
 que exstingueret sensum. Igitur Aman-
 gucij ingenti incremento Christiana res
 aucta est (quippe vnus anni spatio ad
 tria capitum millia baptizata) gregisque
 incrementum pietatis equauit. Qui olim
 suas illas precatorias calculorum series
 ita percurrerant, vt suæ quisque sectæ
 conditorem subinde nominatim implo-
 rant; superstitione in religionem versa,
 studium illud suum auxerunt. Nam B.
 Mariæ coronas rite decurrentes, saluta-
 tione Angelica ad minores orbiculos re-
 citata, identidem inuocabant salubria Ie-
 su & Mariæ nomina: seque in Francisci,
 velut vnici exempli, mores (quoad fas
 esset) formare nitentur. Tantos por-
 ro Amanguciani neophyti progressus in
 pietate fecerunt sub Xauerio, haud pœ-
 nitendo magistro, vt post eius discessum
 propter Regum importunitatem à ma-
 gistris ferè ac rectoribus destituti quin-
 que & viginti annos, in medio Ethnico-

*Iaponum
neophyto-
rum ardor*

*Vnius an-
ni spatio
tria millia
hominum
baptizat.*

*Iaponum
precatória
corona.*

346. FRANCISCI XAVERII
rum, institutum vitæ Christianæ cursum
tenuerint, ipsi sibi rectores magistriq;

CAPVT IX.

*Bungi Regem ipsius inuitatu adiens,
in signi honore excipitur à Lusita-
nis.*

MAGNUM iam erat Xauerij nomen
in Iaponia, magna sanctitatis opi-
nio, vt iam humanum fastigium prope-
modum excederet. Quocirca illum Iap-
pones tanquam diuinum quendam ho-
minem venerabantur. Hæc sanctitatis
fama longinquas etiam regiones perua-
gata, Iaponiam propè vniuersam eius
nomine egregiisque factis impleuerat.
Itaque dum ea quæ exposuimus, maxi-
mè gereret Amangucij, ab Rege Bungi
litteras accipit plenas officij humanita-
tisque; Lusitanorum nauis ad suæ ditio-
nis portum appulsa, ex eis se de ipsius exi-
mia virtute multa comperisse; illorum
sermonibus incensum, cupere coram cer-
tas cum eo res communicare. Proinde ad
se Bungum primo quoque tempore
proficisci ne grauaretur. Et per idem
tempus Odoardus Gama, Nauarchus Lu-
sitanae nauis, ad Bungi portum CLXXX.
millia

*Franciscus
à rege Bun-
gi accersit-
ur.*